

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ κατά ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 28504/05)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

11 Οκτωβρίου 2007

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

Στην υπόθεση Κανελλοπούλου κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε τμήμα, η σύνθεση του οποίου έχει ως εξής:

Κύριος Λ. ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ, *πρόεδρος,*

Κύριος Κ.Λ. ΡΟΖΑΚΗΣ,

Κυρία Ν. ΒΑΛΙĆ,

Κύριος Α. ΚΟΒΛΕΡ,

Κυρία Ε. ΣΤΕΙΝΕΡ,

Κύριος Σ.Ε. ΤΕΒΕΝΣ,

Κύριος Γ. ΜΑΛΙΝΒΕΡΝΙ, *δικαστές,*

και κύριος Α. ΒΑΜΠΑΧ, *αναπληρωτής γραμματέας τμήματος.*

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 20 Σεπτεμβρίου 2007,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 28504/05) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από μία υπήκοο του Κράτους αυτού, την κυρία βασιλική Κανελλοπούλου («η προσφεύγουσα»), η οποία προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 8 Ιουλίου 2005 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Η προσφεύγουσα εκπροσωπείται από την κ. Ι. Κούρτοβικ, δικηγόρο του Δικηγορικού Συλλόγου της Αθήνας. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο Κ. Γεωργιάδη, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και τον κύριο Ιωάννη Μπακόπουλο, δικαστική αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 27 Νοεμβρίου 2006, το Δικαστήριο αποφάσισε να κοινοποιήσει την προσφυγή στην Κυβέρνηση. Επικαλούμενο το άρθρο 29 § 3 της Σύμβασης, αποφάσισε να αποφανθεί ταυτόχρονα επί του παραδεκτού και επί της ουσίας της υπόθεσης.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

4. Η προσφεύγουσα έχει γεννηθεί το 1951 και κατοικεί στον Πειραιά.

5. Στις 17 Σεπτεμβρίου 1997, η προσφεύγουσα, με σκοπό να μειώσει τον όγκο του στήθους της, υποβλήθηκε σε μία πλαστική χειρουργική επέμβαση στήθους, η οποία πραγματοποιήθηκε από τον Δρα Χ. Αμέσως μετά την επέμβαση, η προσφεύγουσα ένιωσε έντονους πόνους στο στήθος, οι μαστοί της πρήστηκαν και δυσκολευόταν να κινήσει τους βραχίονες. Μερικές ημέρες αργότερα, ο Δρ. Χ την ενημέρωσε ότι οι ιστολογικές εξετάσεις είχαν αποκαλύψει την ύπαρξη καρκινικών κυττάρων στους δύο μαστούς και ότι αυτή έπρεπε συνεπώς να υποβληθεί στην εκτομή τους. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι στην συνέχεια αποδείχθηκε ότι ένας μόνον μαστός παρουσίαζε καρκίνο και αυτό σε αρχικό στάδιο.

6. Στις 11 Δεκεμβρίου 1997, η προσφεύγουσα υποβλήθηκε σε μαστεκτομή, την οποία πραγματοποίησε ο Δρ. Κ. Ο Δρ. Χ, ο οποίος ήταν επίσης παρών στην διάρκεια της επέμβασης, της τοποθέτησε στην συνέχεια δύο εμφυτεύματα από σιλικόνη. Μερικές ημέρες αργότερα, η πληγή του δεξιού μαστού άνοιξε. Στις 21 και τις 25 Δεκεμβρίου 1997, ο Δρ. Χ πραγματοποίησε δύο νέες επεμβάσεις προκειμένου να επανατοποθετήσει ράμματα.

7. στις 31 Δεκεμβρίου 1997, η προσφεύγουσα οδηγήθηκε εκ νέου στο χειρουργείο, διότι το εμφύτευμα από σιλικόνη στον δεξιό μαστό είχε σκιστεί και έσταζε. Με τοπική αναισθησία, ο Δρ. Χ της αφαίρεσε τα εμφυτεύματα από τους δύο μαστούς. Η προσφεύγουσα υποφέρει σήμερα από σοβαρές μετεγχειρητικές επιπλοκές.

8. Στις 9 Ιουλίου 2001, η προσφεύγουσα κατέθεσε μία αγωγή αποζημίωσης κατά του Δρος Χ και της ιδιωτικής κλινικής στην οποία είχαν λάβει χώρα οι χειρουργικές επεμβάσεις της. Στις 11 Ιανουαρίου 2002, ο Δρ. Χ κατέθεσε αγωγή αποζημίωσης κατά της προσφεύγουσας, ζητώντας 200.000.000 δραχμές (586.941 ευρώ) για την ηθική βλάβη την οποία ισχυρίστηκε ότι υπέστη εξαιτίας της αγωγής της προσφεύγουσας. Στις 15 Φεβρουαρίου 2002, η προσφεύγουσα κατέθεσε μία δεύτερη αγωγή αποζημίωσης, αυτήν την φορά κατά του Δρος Κ., ο οποίος είχε πραγματοποιήσει την μαστεκτομή, καθώς και κατά της κλινικής. Στις 20 Ιουνίου 2002, ο Δρ. Κ. κατέθεσε αγωγή αποζημίωσης κατά της προσφεύγουσας.

9. Στις 29 Μαρτίου 2004, το Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών συνεκδίκασε τις πιο πάνω αναφερόμενες αγωγές και διέταξε την διενέργεια πραγματογνωμοσύνης (απόφαση αριθ. 1670/2004). Η διαδικασία εκκρεμεί πάντοτε ενώπιον του δικαστηρίου αυτού.

10. Εν τω μεταξύ, λαμβανομένης υπόψη της αναγνωρισιμότητας του Δρος Χ, η υπόθεση προκάλεσε το ενδιαφέρον του τύπου. Τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο 2002, οι σκανδαλοθηρικές εφημερίδες «*Espresso*» και «*Traffic News*» δημοσίευσαν δύο άρθρα, σύμφωνα με τα οποία η προσφεύγουσα φερόταν να έχει δηλώσει στους δημοσιογράφους που είχαν πάει να της πάρουν συνέντευξη:

«Έτσι με άφησε ο Δρ. Χ». «Γιατί μου έκανε πλαστική στήθους, αφού είχε αντιληφθεί ότι είχα καρκίνο;». «Ο Δρ. Χ με έσφαξε σαν αρνί». «Με κατακρεούργησε». «Με κατέστρεψε». «Φώναζα ότι ήθελα να τον δω για να μιλήσουμε γι' αυτό». Και «υγρό έτρεχε από τον δεξιό μαστό μου».

Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι ορισμένες από τις πιο πάνω αναφερόμενες εκφράσεις δεν ήταν δικές της, αλλά των συντακτών των άρθρων.

11. Μετά την δημοσίευση των άρθρων αυτών, ο Δρ. Χ κατέθεσε μήνυση κατά της προσφεύγουσας για συκοφαντική δυσφήμιση, αδίκημα που τιμωρείται από τα άρθρα 362 και 363 του Ποινικού Κώδικα (βλέπε πιο κάτω παράγραφο 18).

13. Η συζήτηση ενώπιον του Πλημμελειοδικείου Αθηνών έλαβε χώρα στις 3 Ιουνίου 2003. Ο Δρ. Ξ δήλωσε παράσταση πολιτικής αγωγής. Το δικαστήριο έκρινε ότι «οι φράσεις που αναγράφηκαν στον τύπο μπορούσαν να βλάψουν την τιμή και την υπόληψη του Δρος Χ και ότι [η προσφεύγουσα] γνώριζε ότι οι ισχυρισμοί αυτοί ήταν ψευδείς». Την κήρυξε έτσι ένοχη και την καταδίκασε σε φυλάκιση δεκατριών μηνών με αναστολή, καθώς και στην δικαστική δαπάνη ποσού 73 ευρώ (απόφαση αριθ. 45844/03). Η προσφεύγουσα άσκησε τότε έφεση κατά της απόφασης αυτής.

14. Στις 18 Μαρτίου 2004, το Εφετείο Αθηνών μείωσε την επιβληθείσα στην προσφεύγουσα ποινή σε φυλάκιση πέντε μηνών με αναστολή. Καταδίκασε επίσης την προσφεύγουσα στην πληρωμή της δικαστικής δαπάνης ποσού 220 ευρώ (απόφαση αριθ. 2711/2004).

15. Στις 26 Απριλίου 2004, η προσφεύγουσα άσκησε αίτηση αναίρεσης. Στηριζόμενη σε πολλές ιατρικές εκθέσεις, αμφισβητούσε την αιτιολογία της προσβληθείσας απόφασης και τον τρόπο με τον οποίο το Εφετείο είχε διαχειριστεί τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίστηκαν ενώπιόν του. Υπογράμμισε, εξάλλου, ότι πολλές φράσεις πάνω στις οποίες στηρίχθηκε η καταδίκη της δεν ήταν δικές της, αλλά των συντακτών των επιδίκων άρθρων. Ισχυριζόταν επίσης ότι το άρθρο 14 του Συντάγματος, το οποίο προστατεύει το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης, ισχύει και για τις αρνητικές κριτικές και ότι το να εκφραστεί κανείς με αρνητικό τρόπο κατά ενός ατόμου δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι στοιχειοθετεί συκοφαντική δυσφήμιση. Δήλωσε ότι δεν είχε πρόθεση να προσβάλει την υπόληψη ή την τιμή του Δρος Χ και ότι πίστευε ότι όλοι οι ισχυρισμοί της ήταν αληθείς.

16. Στις 10 Απριλίου 2005, ο Άρειος Πάγος απέρριψε την αίτηση αναίρεσης ως αβάσιμη και καταδίκασε την προσφεύγουσα στην καταβολή της δικαστικής δαπάνης, ποσού 210 ευρώ (απόφαση αριθ. 18/2005). Η απόφαση αυτή καθαρογράφηκε και θεωρήθηκε στις 8 Απριλίου 2005.

II. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

17. Το άρθρο 14 του Συντάγματος ορίζει ότι:

«1. Καθένας μπορεί να εκφράζει και να διαδίδει προφορικά, γραπτά και διά του τύπου τους στοχασμούς του τηρώντας τους νόμους του Κράτους.»

18. Οι εφαρμοστέες διατάξεις του Ποινικού Κώδικα έχουν ως εξής:

Άρθρο 362

«Όποιος με οποιονδήποτε τρόπο ενώπιον τρίτου ισχυρίζεται ή διαδίδει για κάποιον άλλον γεγονός που μπορεί να βλάψει την τιμή ή την υπόληψή του τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών ή με χρηματική ποινή. Η χρηματική ποινή μπορεί να επιβληθεί και μαζί με την ποινή της φυλάκισης.»

Άρθρο 363

«Αν στην περίπτωση του άρθρου 362, το γεγονός είναι ψευδές και ο υπαίτιος γνώριζε ότι αυτό είναι ψευδές τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών· μαζί με τη φυλάκιση μπορεί να επιβληθεί και χρηματική ποινή (...).»

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΚΗΣ ΠΟΥ ΕΙΣΗΓΑΓΕ Η ΠΡΟΣΦΕΥΓΟΥΣΑ

19. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η διάρκεια της αστικής δίκης την οποία εισήγαγε παραβίασε την αρχή της «λογικής προθεσμίας», όπως αυτή προβλέπεται από το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) εντός λογικής προθεσμίας υπό (...) δικαστηρίου (...), το οποίον θα αποφασίση (...)επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...).»

20. Η Κυβέρνηση αντικρούει την θέση αυτή και ισχυρίζεται ότι η διάρκεια που είχε μέχρι σήμερα η διαδικασία δεν ήταν παράλογη, λαμβανομένης υπόψη της πολυπλοκότητας της υπόθεσης που απαίτησε την διενέργειαπραγματογνωμοσύνης.

21. Η επίδικη διαδικασία άρχισε στις 9 Ιουλίου 2001, όταν η προσφεύγουσα κατέθεσε ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών μία αγωγή αποζημίωσης και εκκρεμεί πάντοτε ενώπιον του δικαστηρίου αυτού. Έχει επομένως διαρκέσει μέχρι σήμερα περισσότερο από έξι χρόνια για έναν βαθμό δικαιοδοσίας.

A. Επί του παραδεκτού

22. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η προσφυγή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Το Δικαστήριο

σημειώνει εξάλλου ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

23. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις συνθήκες της υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία, και ειδικότερα την πολυπλοκότητα της υπόθεσης, την συμπεριφορά του προσφεύγοντος και εκείνη των αρμοδίων αρχών, καθώς και της σημασίας της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

24. Το Δικαστήριο έχει χειριστεί πολλές φορές υποθέσεις που εγείρουν ζητήματα παρόμοια με εκείνα της προκείμενης υπόθεσης και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (βλέπε την πιο πάνω απόφαση *Frydlender*).

25. Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία που του υποβλήθηκαν, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κανένα γεγονός ή επιχείρημα που να μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα περίπτωση. Λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του επί του ζητήματος αυτού, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, εν προκειμένω, η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας είναι υπερβολική και δεν συνάδει προς την απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

Κατά συνέπεια, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 ως προς την διάρκεια της διαδικασίας την οποία εισήγαγε η προσφεύγουσα ενώπιον των αστικών δικαστηρίων.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 10 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

26. Η προσφεύγουσα καταγγέλλει την ποινική καταδίκη της διότι διαμαρτυρήθηκε για «την φρικτή παραμόρφωση του σώματός της». Την κρίνει ως απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση σε βάρος της, καθώς και ως παραβίαση του δικαιώματός της στην ελευθερία της έκφρασης και επικαλείται τα άρθρα 3 και 10 της Σύμβασης. Το Δικαστήριο θα εξετάσει την αιτίαση αυτή

υπό το πρίσμα του άρθρου 10 της Σύμβασης, η οποία είναι η μόνη εφαρμοστέα διάταξη εν προκειμένω και ορίζει ότι:

«1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν εκφράσεως. Το δικαίωμα τούτο περιλαμβάνει την ελευθερίαν γνώμης ως και την ελευθερίαν λήψεως ή μεταδόσεως πληροφοριών ή ιδεών, άνευ επεμβάσεως δημοσίων αρχών και ασχέτως συνόρων. Το παρόν άρθρον δεν κωλύει τα Κράτη από του να υποβάλωσι τας επιχειρήσεις ραδιοφωνίας, κινηματογράφου ή τηλεοράσεως εις κανονισμούς εκδόσεως αδειών λειτουργίας.

2. Η άσκησις των ελευθεριών τούτων συνεπαγομένων καθήκοντα και ευθύνας δύναται να υπαχθή εις ωρισμένας διατυπώσεις, όρους, περιορισμούς ή κυρώσεις, προβλεπομένους υπό του νόμου και αποτελούντας αναγκαία μέτρα εν δημοκρατική κοινωνία δια την εθνικήν ασφάλειαν, την εδαφικήν ακεραιότητα ή δημοσίαν ασφάλειαν, την προάσπισιν της τάξεως και πρόληψιν του εγκλήματος, την προστασίαν της υπολείψεως ή των δικαιωμάτων των τρίτων, την παρεμπόδισιν της κοινολογήσεως εμπιστευτικών πληροφοριών ή την διασφάλισιν του κύρους και αμεροληψίας της δικαστικής εξουσίας.»

A. Επί του παραδεκτού

27. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η προσφεύγουσα δεν εξήντλησε εγκύρως τα εθνικά ένδικα μέσα. Αναφερόμενη ειδικότερα στην υπόθεση *Αχμέτ Σαδίκ κατά Ελλάδας*, (απόφαση της 15 Νοεμβρίου 1996, *Recueil des arrêts et decisions* 1996-V), προβάλλει ότι το άρθρο 35 της Σύμβασης δεν απαιτεί μόνον την προσφυγή ενώπιον των αρμοδίων εθνικών δικαστηρίων, αλλά και την παρουσίαση ενώπιον των ιδίων δικαστηρίων των αιτιάσεων που κανείς σκοπεύει να διατυπώσει στην συνέχεια ενώπιον του Δικαστηρίου. Όμως, στην παρούσα υπόθεση, αν εξαιρεθεί η επίκληση του άρθρου 14 του Συντάγματος στην αίτηση αναίρεσής της, η προσφεύγουσα δεν επικαλέστηκε οποιαδήποτε στιγμή την παραβίαση του δικαιώματός της στην ελευθερία της έκφρασης.

28. Η προσφεύγουσα αποκρούει την θέση αυτή.

29. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η βάση του κανόνα της εξάντλησης των ενδίκων μέσων που αναφέρεται στο άρθρο 35 § 1 της Σύμβασης συνίσταται στο ότι, πριν να προσφύγει ενώπιον του Δικαστηρίου, ο προσφεύγων πρέπει να έχει δώσει στο υπεύθυνο Κράτος την ευχέρεια να θεραπεύσει τις επικαλούμενες παραβιάσεις με εσωτερικά μέσα, χρησιμοποιώντας τα δικαστικά βοηθήματα που προσφέρονται από την εθνική νομοθεσία στο μέτρο που αυτά αποδεικνύονται αποτελεσματικά και επαρκή (βλέπε, μεταξύ άλλων, την απόφαση *Fressoz et Roire κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 29183/95, § 37, CEDH 1999-I). Εξάλλου, ο κανόνας της εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων πρέπει να εφαρμόζεται «με μία σχετική ευελιξία και χωρίς υπερβολική τυπολατρία». Ταυτόχρονα, απαιτεί όχι μόνον την προσφυγή ενώπιον των αρμοδίων εθνικών δικαστηρίων και την άσκηση ενδίκων μέσων που προορίζονται να ανατρέψουν μία απόφαση που έχει ήδη εκδοθεί, αλλά περιλαμβάνει και την υποχρέωση της έγερσης ενώπιον των αρμοδίων εθνικών δικαστηρίων, τουλάχιστον επί της ουσίας, σύμφωνα με τους τύπους και μέσα στις προθεσμίες που καθορίζονται από το εθνικό δίκαιο, τις αιτιάσεις που σκοπεύει κανείς να διατυπώσει στην συνέχεια σε διεθνές επίπεδο (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Sejdovic κατά Ιταλίας* [GC], αριθ. 56581/00, § 44, CEDH 2006-...).

30. Εν προκειμένω, από την ίδια την ανάγνωση του φακέλου προκύπτει ότι, μέσα στην αίτηση αναίρεσής του, η προσφεύγουσα στηρίχθηκε ρητά στο άρθρο 14 του Συντάγματος, το οποίο προστατεύει το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης, για να διεκδικήσει το δικαίωμά της να ασκήσει κριτική στον γιατρό που την είχε χειρουργήσει. Διατύπωσε έτσι ένα παράπονο σχετιζόμενο, προφανώς, με την επικαλούμενη παραβίαση του άρθρου 10 της Σύμβασης (βλέπε, προς την κατεύθυνση αυτή, *Castells κατά Ισπανίας*, απόφαση της 23 Απριλίου 1992, série A no. 236, σελ. 20, §§ 30-31). Συνεπώς, το Δικαστήριο απορρίπτει την προκείμενη ένσταση.

31. Το Δικαστήριο διαπιστώνει εξάλλου ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Το Δικαστήριο σημειώνει εξάλλου ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

Β. Επί της ουσίας

1. Τα επιχειρήματα των διαδίκων

32. Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι δεν είχε στραφεί σε καμία στιγμή τον Δρα Χ ως πρόσωπο, αλλά ότι είχε μόνον εκφράσει αρνητικές κριτικές κατά των αποτελεσμάτων της εργασίας του. Υποστηρίζει ότι αρκέστηκε να περιγράψει «την τραγική κατάσταση της υγείας της και την δραματική πραγματικότητα μέσα στην οποία ζει σήμερα», χωρίς να θέλει να δυσφημίσει τον Δρα Χ. Όμως, τα δικαστήρια δεν επεδίωξαν να επαληθεύσουν την αλήθεια των ισχυρισμών της. Κατ'αυτήν, η καταδίκη της δεν ήταν απαραίτητη μέσα σε μία δημοκρατική κοινωνία, αφού αυτή δεν δικαιολογούνταν από μία «επιτακτική κοινωνική ανάγκη» και δεν ήταν ανάλογη προς τον διωκόμενο θεμιτό σκοπό.

33. Η Κυβέρνηση αναγνωρίζει ότι η καταδίκη της προσφεύγουσας μπορεί να εκληφθεί ως επέμβαση στο δικαίωμά της στην ελευθερία της έκφρασης. Εν τούτοις, ισχυρίζεται ότι η επέμβαση αυτή προβλεπόταν από τον νόμο, επεδίωκε έναν θεμιτό σκοπό, ήτοι αυτόν της προστασίας της φήμης ή των δικαιωμάτων τρίτων, και ήταν αναγκαία μέσα σε μία δημοκρατική κοινωνία, όπως επιτάσσει το άρθρο 10 § 2 της Σύμβασης. Πράγματι, κατά την άποψη της Κυβέρνησης, η προσφεύγουσα υπερέβη τα όρια και που συνοδεύουν την ελευθερία της έκφρασης. Προβάλλει ότι η προσφεύγουσα δεν είναι δημοσιογράφος, γεγονός που θα μπορούσε να δικαιολογήσει μία μεγαλύτερη ανοχή εκ μέρους των αρχών και ότι οι ισχυρισμοί της δεν είχαν στόχο έναν πολιτικό ή μία άλλη δημόσια προσωπικότητα, αλλά έναν γιατρό, δηλαδή έναν απλό ιδιώτη, ως προς τον οποίο τα όρια της αποδεκτής κριτικής ήταν επομένως στενότερα. Εξάλλου, η Κυβέρνηση επιχειρηματολογεί ότι η ποινή στην οποία καταδικάστηκε η προσφεύγουσα δεν ήταν τόσο αυστηρή, αφού συνοδεύτηκε από αναστολή, ούτε δυσανάλογη προς τον διωκόμενο θεμιτό σκοπό.

2. Η εκτίμηση του Δικαστηρίου

α) Γενικές αρχές

34. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η ελευθερία της έκφρασης αποτελεί ένα από τα ουσιώδη θεμέλια κάθε δημοκρατικής κοινωνίας και μία από τις πρωταρχικές προϋποθέσεις της προόδου της και της ανάπτυξης όλων. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 2 του άρθρου 10 της Σύμβασης,

ισχύει όχι μόνον για τις «πληροφορίες» ή τις «ιδέες» που τυχαίνουν ευνοϊκής υποδοχής ή θεωρούνται ως ακίνδυνες ή αδιάφορες, αλλά και για εκείνες που συγκρούονται, σοκάρουν ή προκαλούν ανησυχία. Έτσι απαιτούν ο πλουραλισμός, η ανοχή και η ευρύτητα πνεύματος, στοιχεία χωρίς τα οποία η «δημοκρατική κοινωνία» δεν υφίσταται. Η ελευθερία αυτή υπόκειται στις εξαιρέσεις που προβλέπονται από την παράγραφο 2 του άρθρου 10 και οι οποίες πάντως πρέπει να ερμηνεύονται στενά. Η αναγκαιότητα οποιουδήποτε περιορισμού πρέπει να αποδεικνύεται κατά τρόπο πειστικό (βλέπε, για παράδειγμα, *Lingens κατά Αυστρίας*, απόφαση της 8 Ιουλίου 1986, série A no.103, σελ. 26, 41, και *Nilsen et Johnsen κατά Νορβηγίας* [GC], no. 23118/93, § 43, CEDH 1999-VIII).

35. Το επίθετο «αναγκαίο», με την έννοια του άρθρου 10 § 2, υπονοεί την ύπαρξη μιας «επιτακτικής κοινωνικής ανάγκης». Τα Συμβαλλόμενα Κράτη απολαμβάνουν μιας σχετικής διακριτικής ευχέρειας για να κρίνουν την ύπαρξη μιας τέτοιας ανάγκης, αλλά η ευχέρεια αυτή υπόκειται σε ευρωπαϊκό έλεγχο, ο οποίος αναφέρεται ταυτόχρονα στον νόμο και στις αποφάσεις που τον εφαρμόζουν, ακόμη κι αν αυτές προέρχονται από ένα ανεξάρτητο δικαστήριο (*Janowski κατά Πολωνίας* [GC], αριθ. 25716/94, § 30, CEDH 1999-I).

36. Ο ρόλος του Δικαστηρίου συνίσταται επομένως στο να αποφαινεται σε τελευταίο βαθμό επί του αν ένας «περιορισμός» της ελευθερίας της έκφρασης συμβιβάζεται με το άρθρο 10 της Σύμβασης. Για να το πράξει αυτό, εξετάζει την επίδικη παρέμβαση υπό το φως του συνόλου της υπόθεσης, συμπεριλαμβανομένων του περιεχομένου των ισχυρισμών για τους οποίους κατηγορούνται οι ενδιαφερόμενοι και των συνθηκών μέσα στις οποίες αυτοί διατυπώθηκαν (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Karhuvaara et Iltalehti κατά Φινλανδίας*, αριθ. 53678/00, § 39, CEDH 2004-X). Είναι αρμόδιο ειδικότερα να καθορίσει αν η επίδικη επέμβαση ήταν «ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο σκοπό» και αν οι λόγοι που επικαλούνται οι εθνικές αρχές για να την δικαιολογήσουν φαίνονται «προσθήκοντες και επαρκείς». Ταυτόχρονα, το Δικαστήριο πρέπει να πειστεί ότι οι εθνικές αρχές εφάρμοσαν κανόνες σύμφωνους προς τις αρχές που καθιερώθηκαν από το άρθρο 10 και τούτο, επιπλέον, ερειδόμενο επί μιας αποδεκτής εκτίμησης των καταλλήλων πραγματικών περιστατικών (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Steel et Morris κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, αριθ. 68416/01, § 87, CEDH 2005-II).

37. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει εξάλλου ότι η φύση και η βαρύτητα των επιβληθεισών ποινών είναι στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη όταν πρόκειται να εκτιμηθεί η αναλογικότητα μιας προσβολής του δικαιώματος στην ελευθερία της έκφρασης (*Cumprănă et Mazăre κατά Ρουμανίας* [GC], αριθ. 33348/96, § 111, CEDH 2004-XI).

β) Εφαρμογή των πιο πάνω αναφερομένων αρχών στην προκείμενη περίπτωση

38. Εν προκειμένω, για την διήγησή της στον τύπο της επώδυνης εμπειρίας της, η προσφεύγουσα καταδικάστηκε στον πρώτο βαθμό σε ποινή φυλάκισης δεκατριών μηνών με αναστολή, η οποία ποινή μειώθηκε από το εφετείο σε φυλάκιση πέντε μηνών με αναστολή. Κατά την άποψη του Δικαστηρίου, η καταδίκη της προσφεύγουσας σε στερητική της ελευθερίας ποινή, ακόμη και με αναστολή, συνιστά, μέσα στο πλαίσιο του άρθρου 10, μία κύρωση δυσανάλογη προς τον επιδιωκόμενο σκοπό. Πράγματι, το Δικαστήριο αναγνωρίζει ότι η δημοσίευση των επιδίκων άρθρων μπορούσε να έχει αρνητικές συνέπειες στην επαγγελματική εικόνα του Δρος Χ. Εν τούτοις, δεν μπορεί να δεχθεί ότι το προφανές συμφέρον της προστασίας της φήμης του γιατρού που ενεπλάκη στην υπόθεση αυτή ήταν αρκετό για να δικαιολογήσει την ποινική καταδίκη της προσφεύγουσας (βλέπε, *mutatis mutandis*, *Bergens Tidende και λοιποί κατά Νορβηγίας*, αριθ. 26132/95, § 60, CEDH 2000-IV). Τούτο ισχύει ακόμη περισσότερο αφού μία πολιτική διαδικασία αποζημίωσης, η οποία έχει εισαχθεί από αυτήν και εναντίον της, εκκρεμεί σήμερα ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι θα αρκούσε για την προστασία της φήμης του εμπλακέντος γιατρού να επιλύσει την υπόθεση, αν υπήρξε αδικοπραξία εκ μέρους της προσφεύγουσας, με τα προσφερόμενα από το αστικό δίκαιο μέσα.

39. Το Δικαστήριο δεν είναι βεβαίως αρμόδιο να επιλύσει την διαφορά μεταξύ της προσφεύγουσας και του χειρουργού της. Εν τούτοις, είναι αναμφισβήτητο ότι η προσφεύγουσα έζησε μία επώδυνη εμπειρία και ότι υποφέρει σήμερα από σοβαρές μετεγχειρητικές επιπλοκές: είναι τουλάχιστον παράξενο που της επιβλήθηκε επιπλέον μία ποινή φυλάκισης γιατί διατύπωσε την οδύνη της χωρίς κανέναν άλλο εμφανή σκοπό από την εξωτερίκευση της απόγνωσής της. Πράγματι, ακόμη και αν η προσφεύγουσα εκφράστηκε με

όρους ωμούς και βίαιους, δεν πρέπει να λησμονείται ότι οι χρησιμοποιηθείσες εκφράσεις αντανακλούσαν τον τρόπο με τον οποίο εισέπραττε η ίδια την σοβαρότητα της κατάστασής της. Εξάλλου, οι δηλώσεις της δεν περιελάμβαναν ο,τιδήποτε θα μπορούσε να υποδηλώσει κακοπιστία από την πλευρά της. Στο σημείο αυτό, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν πρέπει να γίνεται σύγχυση μεταξύ των προθέσεων της προσφεύγουσας και εκείνων του σκανδαλοθηρικού τύπου, ο οποίος ενδιαφέρθηκε για την υπόθεση αυτή κυρίως εξαιτίας της αναγνωρισιμότητας του Δρος Χ. Αυτό φαίνεται πάντοτε να συνέβη ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, τα οποία δεν μπόρεσαν να τοποθετήσουν τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας μέσα στις ιδιαίτερες συνθήκες της παρούσας υπόθεσης ούτε να εκτιμήσουν στην ορθή διάστασή της την απόγνωση στην οποία αυτή βρισκόταν την στιγμή των δηλώσεών της.

40. Ενόψει των προηγούμενων, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν υπήρχε σχέση εύλογης αναλογικότητας μεταξύ του περιορισμού του δικαιώματος της προσφεύγουσας στην ελευθερία της έκφρασης και του επιδιωκόμενου θεμιτού σκοπού.

Συνεπώς, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 10 της Σύμβασης.

III. ΕΠΙ ΤΩΝ ΥΠΟΛΟΙΠΩΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΩΝ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΝ

41. Η προσφεύγουσα παραπονείται, υπό το πρίσμα του άρθρου 6 §§ 1 και 3 της Σύμβασης, ότι η ποινική δίκη της δεν ήταν δίκαιη. Ισχυρίζεται ότι τα δικαστήρια που την δίκασαν επέδειξαν εύνοια υπέρ του Δρος Χ, του γνωστότερου πλαστικού χειρουργού της χώρας και προσώπου με κοινωνική επιρροή. Παραπονείται για την διεξαγωγή των αποδείξεων από τα επιληφθέντα δικαστήρια και υποστηρίζει ότι αυτά την καταδίκασαν στην βάση των δηλώσεων του Δρος Χ, αγνοώντας όλα τα άλλα στοιχεία (ιατρικές εκθέσεις, φωτογραφίες, διεθνής θεωρία) που απεδείκνυν ότι οι σοβαρές μετεγχειρητικές επιπλοκές από τις οποίες υπέφερε ήταν το αποτέλεσμα ιατρικού σφάλματος. Επικαλούμενη το άρθρο 13 της Σύμβασης, σε συνδυασμό με το άρθρο 6, η προσφεύγουσα παραπονείται επίσης ότι η ποινική δίκη της οποίας απετέλεσε το αντικείμενο περατώθηκε πολύ σύντομα, γεγονός που της στέρησε το δικαίωμα να εξεταστεί η υπόθεσή της σχολαστικά και προσεκτικά από τα ποινικά δικαστήρια.

Επί του παραδεκτού

42. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 19 της Σύμβασης, έχει ως καθήκον να εξασφαλίζει τον σεβασμό των υποχρεώσεων των απορρεουσών από την Σύμβαση για τα Συμβαλλόμενα Μέρη. Ειδικότερα, δεν είναι αρμόδιο να κρίνει τα πραγματικά ή νομικά σφάλματα που φέρονται να έχουν διαπραχθεί από ένα εθνικό δικαστήριο, εκτός αν και στο μέτρο που θα μπορούσαν να προσβάλουν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που προστατεύονται από την Σύμβαση (βλέπε, ειδικότερα, *Garcia Ruiz κατά Ισπανίας* [GC], αριθ. 30544/96, § 28, CEDH 1999-I). Το Δικαστήριο δεν μπορεί να εκτιμήσει το ίδιο τα πραγματικά στοιχεία που οδήγησαν ένα εθνικό δικαστήριο να υιοθετήσει μία συγκεκριμένη απόφαση αντί μιας άλλης, διότι, διαφορετικά, θα αναδεικνυόταν δικαστής τετάρτου βαθμού και θα παραγνώριζε τα όρια της αποστολής του (*Kommache κατά Γαλλίας* (αριθ. 3), απόφαση της 24 Νοεμβρίου 1994, série A no. 296-C, σελ. 88, § 44). Το Δικαστήριο έχει μοναδική αποστολή, σε σχέση με το άρθρο 6 της Σύμβασης, να εξετάζει τις προσφυγές που υποστηρίζουν ότι τα εθνικά δικαστήρια παραγνώρισαν συγκεκριμένες δικονομικές εγγυήσεις, οι οποίες αναφέρονται στην διάταξη αυτή, ή ότι η διεξαγωγή μιας διαδικασίας στο σύνολό της δεν εξασφάλισε δίκαιη δίκη στον προσφεύγοντα (βλέπε, *mutatis mutandis*, *Donadze κατά Γεωργίας*, αριθ. 74644/01, §§ 30-31, 7 Μαρτίου 2006).

43. Εν προκειμένω, τίποτα δεν επιτρέπει να εννοηθεί ότι η διαδικασία, στην διάρκεια της οποίας η προσφεύγουσα είχε την ευκαιρία να παρουσιάσει όλα τα επιχειρήματα της υπεράσπισής της, δεν ήταν δίκαιη. Το Δικαστήριο δεν διακρίνει πράγματι οποιαδήποτε ένδειξη αυθαιρέτου στην διεξαγωγή της δίκης ούτε βιαστικής επεξεργασίας της υπόθεσης. Λαμβανομένης υπόψη της διαπίστωσης αυτής, το Δικαστήριο δεν κρίνει απαραίτητο να τοποθετηθεί, επιπλέον, στο πεδίο του άρθρου 13. Οι απαιτήσεις του τελευταίου είναι πράγματι λιγότερο αυστηρές από εκείνες του άρθρου 6 § 1 και απορροφούνται από αυτές εν προκειμένω (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Sporrong et Lönnroth κατά Σουηδίας*, απόφαση της 23 Σεπτεμβρίου 1982, série A no. 52, § 88).

44. Έπεται ότι αυτό το τμήμα της προσφυγής είναι προδήλως αβάσιμο και πρέπει να απορριφθεί κατ'εφαρμογήν του άρθρου 35 §§ 3 και 4 της Σύμβασης.

IV. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

45. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

46. Η προσφεύγουσα αξιώνει για την υλική ζημία 2.600 ευρώ για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκε ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων και 3.903 ευρώ για εκείνα στα οποία υποβλήθηκε ενώπιον των ποινικών δικαστηρίων, από τα οποία τα 503 ευρώ για τα δικαστικά έξοδα στα οποία καταδικάστηκε από τα επιληφθέντα δικαστήρια και 3.400 ευρώ για την αμοιβή των δικηγόρων. Αξιώνει εξάλλου, για την ηθική βλάβη, 40.000 ευρώ «για κάθε παραβίαση» που υποστηρίζει ότι υπέστη.

47. Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει το αίτημα για την υλική ζημία και ισχυρίζεται ότι μία διαπίστωση παραβίασης θα συνιστούσε αφ'εαυτής μία επαρκή δίκαιη αποζημίωση για την ηθική βλάβη που υποστηρίζει ότι υπέστη.

48. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η μοναδική αιτιώδης συνάφεια που υφίσταται μεταξύ των διαπιστώσεων παραβίασης στις οποίες κατέληξε και της υλικής ζημίας που υπέστη η προσφεύγουσα είναι εκείνη της παραβίασης του άρθρου 10 και του εξαναγκασμού της προσφεύγουσας να καταβάλει την δικαστική δαπάνη ενώπιον των ποινικών δικαστηρίων. Συντρέχει επομένως λόγος να της επιδικαστεί το ποσό των 503 ευρώ, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος επί του ποσού αυτού.

49. Εξάλλου, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η προσφεύγουσα υπέστη μία βέβαιη ηθική βλάβη, την οποία δεν αποζημιώνουν επαρκώς οι διαπιστώσεις παραβίασης της Σύμβασης. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, της επιδικάζει 8.000 ευρώ για την αιτία αυτή, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος επί του ποσού αυτού.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

50. Η προσφεύγουσα ζητεί 3.000 ευρώ για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη, στα οποία υποβλήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου. Δεν προσκομίζει κανένα τιμολόγιο ή απόδειξη αμοιβής σχετικά με αυτά.

51. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι το αίτημα αυτό είναι υπερβολικό και μη δικαιολογημένο.

52. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης στη βάση του άρθρου 41 προϋποθέτει την απόδειξη της πραγματικότητας και της αναγκαιότητάς τους και, επιπλέον, του εύλογου χαρακτήρα του ύψους τους (*Ιατρίδης κατά Ελλάδας* [GC], no. 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI).

53. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι οι αξιώσεις της προσφεύγουσας για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη ενώπιον του Δικαστηρίου δεν συνοδεύονται από τα απαραίτητα δικαιολογητικά. Πρέπει επομένως να απορριφθεί το αίτημα αυτό.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

54. Το Δικαστήριο κρίνει προσηκόν να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

1. *Κηρύσσει*, ομόφωνα, την προσφυγή παραδεκτή ως προς τις αιτιάσεις που έλκονται από την διάρκεια της διαδικασίας που εισήγαγε η προσφεύγουσα και το δικαίωμά της στην ελευθερία της έκφρασης και अपараδέκτη κατά τα λοιπά.

2. *Αποφαίνεται*, ομόφωνα, ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

3. *Αποφαίνεται*, με πέντε ψήφους έναντι δύο, ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 10 της Σύμβασης.

4. Αποφαίνεται, με πέντε ψήφους έναντι δύο,

α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στην προσφεύγουσα, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, 503 (πεντακόσια τρία) ευρώ για την υλική ζημία και 8.000 (οκτώ χιλιάδες) ευρώ για την ηθική βλάβη, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για τον φόρο επί του ποσού αυτού,

β) ότι, από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα προσαυξηθεί με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

5. Απορρίπτει το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 11 Οκτωβρίου 2007 κατ'εφαρμογήν του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

André WAMPACH

Αναπληρωτής Γραμματέας

(υπογραφή)

Λουκής ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ

Πρόεδρος

Στην παρούσα απόφαση έχει επισυναφθεί, σύμφωνα με τα άρθρα 45 § 2 της Σύμβασης και 74 § 2 του κανονισμού, η έκθεση της κοινής αντίθετης γνώμης των κκ. Λουκάϊδη και Kovler.

Λ.Λ.

A.W.

ΚΟΙΝΗ ΑΝΤΙΘΕΤΗ ΓΝΩΜΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΩΝ ΚΥΠΡΙΟΥ
ΛΟΥΚΑΪΔΗ ΚΑΙ ΚΟΒΛΕΡ

Με μεγάλη λύπη μας, δεν μπορούμε να συνταχθούμε με το συμπέρασμα της πλειοψηφίας, σύμφωνα με το οποίο η ποινή που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα – φυλάκιση πέντε μηνών φυλάκιση με αναστολή – αποτελεί μιά δυσανάλογη κύρωση εμπεριέχουσα παραβίαση του άρθρου 10 της Σύμβασης.

Φαίνεται ότι για να καταλήξει στο συμπέρασμα αυτό το τμήμα εκκίνησε από το τεκμήριο, αρκετά γενναιόδωρο πρέπει να πούμε, ότι οποιαδήποτε ποινική κύρωση μιας προσβολής της τιμής και της υπόληψης άλλου προκληθείσας μέσω μέσου μαζικής ενημέρωσης είναι αφ'εαυτής συστατική μιας παραβίασης του άρθρου 10 της Σύμβασης, το οποίο προστατεύει την ελευθερία της έκφρασης. Προς τούτο, το κείμενο της απόφασης περιλαμβάνει την ακόλουθη διευκρίνιση: *«Το Δικαστήριο εκτιμά ότι θα αρκούσε για την προστασία της φήμης του εμπλακέντος γιατρού να επιλύσει την υπόθεση, αν υπήρξε αδικοπραξία εκ μέρους της προσφεύγουσας, με τα προσφερόμενα από το αστικό δίκαιο μέσα»* (παράγραφος 38).

Όμως, το άρθρο 10 § 2 της Σύμβασης προβλέπει ότι η άσκηση της ελευθερίας της έκφρασης μπορεί να υπόκειται στις «προβλεπόμενες από τον νόμο κυρώσεις», χωρίς να διευκρινίζει την φύση – ποινική ή αστική – των κυρώσεων αυτών. Εξάλλου, η παράγραφος 18 της απόφασης αναφέρει τις ποινικές κυρώσεις που προβλέπονται από τον ελληνικό νόμο.

Μένει να καθοριστεί αν υπήρχε σχέση εύλογης αναλογικότητας μεταξύ του περιορισμού του δικαιώματός της στην ελευθερία της έκφρασης που αποτελούσε για την προσφεύγουσα την επιβληθείσα εν προκειμένω ποινική κύρωση και του επιδιωκόμενου θεμιτού σκοπού, ζήτημα στο οποίο η πλειοψηφία απάντησε αρνητικά (παράγραφος 40 της απόφασης). Είχαμε πολλές φορές την ευκαιρία να ψηφίσουμε, εκκινώντας από την καθιερωμένη νομολογία του Δικαστηρίου (βλέπε *Lingens κατά Αυστρίας*, απόφαση της 8 Ιουλίου 1986, série A, no. 103, § 41), υπέρ της παραβίασης του άρθρου 10 σχετικά με κυρώσεις επιβληθείσες για κριτικές που στόχευαν προσωπικότητες πολιτικές ή της κρατικής διοίκησης, ενώ μάλιστα οι κριτικές αυτές ήταν αρκετά βίαιες. Μπορούμε να αναφέρουμε ειδικότερα προς τούτο την πρόσφατη υπόθεση *Krasulya κατά Ρωσίας* (απόφαση της 22 Φεβρουαρίου 2007). Εν τούτοις, οι

λεγόμενοι κοινοί πολίτες έχουν, ως ιδιώτες, το δικαίωμα να αξιώσουν από το Κράτος ένα υψηλότερο επίπεδο προστασίας της προσωπικής τιμής και της επαγγελματικής υπόληψής τους.

Η επώδυνη εμπειρία και η απόγνωση της προσφεύγουσας, η οποία έχει κατά τα άλλα όλη την συμπάθειά μας, δεν αρκούν για να δικαιολογήσουν τις εκφράσεις που χρησιμοποίησε για τον Δρα Χ (βλέπε παράγραφο 10 της απόφασης), ο οποίος είχε δικαίωμα στην προστασία της υπόληψής του. Κατά την άποψή μας μία τέτοια προστασία είναι αναγκαία μέσα σε μία δημοκρατική κοινωνία. Η εθνική νομοθεσία προσέφερε στον Δρα Χ μία επιλογή μέσων για να επιτύχει την προστασία αυτή και ειδικότερα εκείνο, το οποίο αυτός άσκησε, της κατάθεσης μήνυσης για συκοφαντική δυσφήμιση σε βάρος της ίδιας της προσφεύγουσας και όχι των εφημερίδων.

Σε πολλές χώρες της Ευρώπης, η συκοφαντική δυσφήμιση παραμένει καταδικαστέα είτε σε ποινικό είτε σε αστικό επίπεδο. Λαμβανομένης υπόψη της σοβαρότητας των εκφράσεων που χρησιμοποίησε η προσφεύγουσα για τον Δρα Χ, ασκήθηκε ποινική δίωξη κατά της προσφεύγουσας, αντίθετα με την συγκρίσιμη κατάσταση, η οποία εξετάστηκε από το Δικαστήριο στην υπόθεση *Bergens Tidende* και λοιποί κατά *Norβηγίας* (αριθ. 25132/95, CEDH 2000-IV), όπου το δημοτικό δικαστήριο του Μπέργκεν είχε υποχρεώσει τους προσφεύγοντες να καταβάλουν στον θιγέντα από τις κριτικές τους γιατρό ένα αρκετά σημαντικό ποσό για την υλική ζημία, την ηθική βλάβη και τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη του. Με άλλα λόγια, το δικαστήριο προτίμησε την επανόρθωση της ζημίας από τους άλλους τύπους πιθανής αντίδρασης, για παράδειγμα την επιβολή μιας ποινής φυλάκισης ενός έτους βάσει του Ποινικού Κώδικα (βλέπε την παράγραφο 27 της αναφερόμενης απόφασης), ενώ, κατά την άποψη της νορβηγικής κυβέρνησης, η εν λόγω κριτική είχε «προσβάλει καίρια την επαγγελματική φήμη [του θιγέντος γιατρού] και (...) είχε καταστροφικές συνέπειες για την εμπιστοσύνη του κοινού στις ικανότητές του ως πλαστικού χειρουργού» (παράγραφος 40 της απόφασης *Bergens Tidende*). Να θυμίσουμε ότι, παρά την «φιλελεύθερη» συμπεριφορά αυτή των νορβηγικών αρχών, η Νορβηγία καταδικάστηκε για την παραβίαση του άρθρου 10 της Σύμβασης εξαιτίας της μη τήρησης της εν λόγω αρχής της «εύλογης αναλογικότητας» (παράγραφος 60 της πιο πάνω αναφερόμενης απόφασης). Έτσι επομένως, σε

καμία από τις δύο περιπτώσεις η διακριτική ευχέρεια που παραχωρήθηκε στα Συμβαλλόμενα Κράτη δεν τα προφύλαξε από μία καταδίκη.

Όπως και η υπόθεση *Bergens Tidende*, έτσι και η παρούσα περίπτωση θέτει ένα πρόβλημα αρκετά σοβαρό. Αυτό προκύπτει κατά την γνώμη μας από το ακόλουθο συμπέρασμα, το οποίο αναγράφεται στην υπόθεση *Bergens Tidende* και ευτυχώς δεν αναπαράχθηκε στην παρούσα υπόθεση, αλλά ενέπνευσε προδήλως τους συναδέλφους μας: « ... το Δικαστήριο δεν μπορεί να θεωρήσει ότι το προφανές συμφέρον του Άρως R. να προστατεύσει την επαγγελματική φήμη του ήταν αρκετό για να υπερισχύσει του σημαντικού δημοσίου ενδιαφέροντος να διαφυλαχθεί η ελευθερία του τύπου να παρέχει πληροφορίες πάνω σε ζητήματα που παρουσιάζουν θεμιτό δημόσιο ενδιαφέρον» (παράγραφος 60 της απόφασης *Bergens Tidende*). Το Δικαστήριο έχει ορθά υπογραμμίσει πολλές φορές ότι στις υποθέσεις του τύπου αυτού τα εθνικά δικαστήρια είναι συχνά υποχρεωμένα να εξισορροπήσουν δύο αξίες προστατευμένες από την Σύμβαση που συγκρούονται, εν προκειμένω το δικαίωμα εκάστου στην προστασία της υπόληψής του, το οποίο το Δικαστήριο έχει κρίνει πολλές φορές ότι συνιστά στοιχείο του δικαιώματος στην προστασία της ιδιωτικής ζωής που εγγυάται το άρθρο 8 της Σύμβασης (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Abeberry κατά Γαλλίας* (déc.), 8 Φεβρουαρίου 2000), και την παραχωρηθείσα στον τύπο ελευθερία της έκφρασης (βλέπε *White κατά Σουηδίας*, αριθ. 42435/02, απόφαση της 10 Σεπτεμβρίου 2006, § 26). Έτσι, μπορούμε να αναρωτηθούμε μήπως είμαστε όλοι, στην πραγματικότητα, όμηροι του «θεμιτού δημοσίου ενδιαφέροντος» και αν το δημόσιο ενδιαφέρον (ακόμη και εκείνο που προκαλείται από τον σκανδαλοθηρικό τύπο) μπορεί πάντοτε να δικαιολογήσει μία οποιαδήποτε προσβολή στην προσωπική υπόληψη και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια; Κατά την ταπεινή άποψή μας, στην παρούσα υπόθεση το δικαίωμα στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια θα έπρεπε να υπερισχύσει του τεχνητά διεγερόμενου «δημοσίου ενδιαφέροντος».